

1. Гуляев В.Г. Туризм: экономическое и социальное развитие. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 310 с.
2. Черчик Л.М. Маркетинг рекреационных территорий: теория, методология, практика. – Луцк: ЛДТУ, 2006. – 136 с.
3. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Державний комітет статистики України.
4. Прохорова М.С. Особливості послуг рекреації як виду економічної діяльності // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.83. – К.: Техніка, 2008. – С.275-281.
5. Бевз Г.М., Герасим Г.З., Кабуша Я.М. Організація рекреационних заходів у системі соціальної роботи. – Львів: ПАІС, 2006. – 132 с.
6. Стафійчук В.І. Рекреологія. – К.: Альтпрес, 2006. – 264 с.
7. <http://www.tour.crimea.com/NEWS/05.12.08/> – сайт новин курортів Криму.
8. Олигова Ф.Б. Маркетинговая стратегия как инструмент развития сферы туристических услуг региона: На материалах Карачаево-Черкесской Республики: Дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.05. – Ростов-на-Дону, 2003. – 167 с.
9. <http://utg.net.ua/> - UTG – Українська Туристична Газета.
10. Гуляев В.Г. Социально-экономические основы развития туризма в России: Дисс. ... д-ра экон. наук: 08.00.05. – М., 2003. – 272 с.
11. Василина С.И. Создание индустрии гостеприимства в курортном городе // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.24. – К.: Техніка, 2000. – С.82-89.
12. Артамонова М.В. Формирование системы сервисного сопровождения санаторно-курортных услуг: Дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.05. – Новосибирск, 2005. – 157 с.
13. Гудзь П.В. Механізм розвитку курортно-рекреаційних територій у сучасних умовах: Дис. ... д-ра экон. наук: 08.10.01 / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2003. – 450 с.

Отримано 25.09.2009

УДК 338.48.477

О.Ю.ДАВИДОВА, канд. техн. наук

Харківська національна академія міського господарства

Н.В.ПОЛІСТЯНА, канд. техн. наук, К.В.КАЛІЄНИК

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

Розглянуто основні тенденції розвитку спортивного туризму: гірськолижного, гольф-туризму, дайв-туризму.

Рассмотрены основные тенденции развития спортивного туризма: горнолыжного, гольф-туризма, дайв-туризма.

Basic progress of sporting tourism trends a: mountain-skiing, golf-tourism, dive-tourism.

Ключові слова: туризм, спорт, гірськолижний туризм, гольф-туризм, дайв-туризм, туристи, курорт.

Туризм розглядається як один із видів економічної діяльності, у тому числі, готельне господарство, транспорт, підприємства ресторанного господарства, розваги, послуги туроператорів та турагентів.

Однією з тенденцій активізації туризму на сучасному етапі є роз-

виток спортивних видів туризму. В ХХІ ст. активно розвивається гольф-туризм. Світова індустрія гольфа включає компанії, які спеціалізуються на будівництві гольф-споруд, підприємств для їх обслуговування, агентів гольф-туризму, фірм з виробництва обладнання для догляду за гольф-полями, фірм з виробництва спортивного інвентарю, екіпіровки. Обсяг міжнародної торгівлі товарами для гольфа складає 2 млрд. дол. на рік [1, 5].

У міжнародній практиці туристів-гольфістів поділяють на групи [2]:

- туристи, які подорожують з метою гри в гольф;
- туристи, які відвідують гольф-турніри як глядачі;
- туристи, для яких гра в гольф є попутним видом занять на відпочинку.

Популярність гри сприяє збільшенню кількості гольф-клубів з активною концепцією розвитку. Новою тенденцією є створення при гольф-клубах парків водних атракціонів, тенісних комплексів, фітнес-центрів для організації відпочинку членів сім'ї.

За кількістю гольф-полів та гравців в світі лідирує Північна Америка. Американська модель розвитку гольфу поєднує принципи комерційної користі та доступності. В гольф грає від 25 до 30 млн. американців, що в три рази більше, ніж в теніс. США приваблює туристів-гольфістів із Європи. 90% гольфістів віддають перевагу внутрішнім гольф-турам. В США гольф розглядається як складова частина заняття бізнесом. В багатьох районах США створені муніципальні поля для гольфа. Американці використовують спеціальні машини – гольф-кари для пересування гравців по полю, автоматичні даль-номери, пересувні пункти харчування, магазини, що торгують модною екіпіровкою для гольфа.

Друге місце на світовому ринку гольф-туризму займає Європа, в якій кількість гольфістів складає 4 млн. осіб. На ринку цієї послуги лідирують Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція. В країнах Центрально-Східної Європи ринок гольфа тільки розвивається.

Третє місце в світі за рівнем розвитку індустрії гольфа займає Азія. Найбільш великий ринок гольфу функціонує в Японії. В Таїланді розвиток отримують сімейні гольф-тури. Розвивається гольф-туризм в Малайзії, Сінгапурі, Індонезії, Китаї.

В Туреччині ряд готелів Majesty Сінгапури, Индон Mirage Park, Daima Resort, Belek beach Resort hotel, Paloma club sultan beldibi, Presa ole binika hotel suites надають послуги міні-гольфа, а в готелі «Kempinski hotel» функціонують гольф-клуби Pacha та Sultan. В Африці центром гольф-туризму є ПАР, яку відвідують туристи-гольфісти з

Великобританії, Німеччини, Швейцарії.

Активно розвивається гірськолижний туризм. Альпи є головним гірськолижним районом світу, де нараховується 120 тис. гірськолижних трас різноманітної складності. Цей район розташовується на території країн: Австрія, Італія, Франція та Швейцарія [3].

Німецький туристичний журнал ADAC REISEMAGAZIN SKI провів дослідження з метою визначення кращого гірськолижного курорту в Альпах. Оцінювались лижні траси, засоби розміщення, ресторани, кафе. Лідером цього рейтингу, який надає ідеальні умови для лижників та сноубордистів, є Австрія. В Австрії найбільш популярна серед гірськолижників область Гіроль. Найбільше туристів відвідують курорти Ішгль, Зельден, Серфаус, Лех [6].

Підвищення курортної популярності Ішгля для Австрії унікальне. Регіон регулярно оновлює свої технічні можливості. Зона для катання складає 1400-2864 м, загальна довжина трас – 230 км, кількість підйомників – 42. На території Ішгля розташований ексклюзивний 5-зірковий готель «Trofana Royal». В інтер'єрі готелю використовуються елементи тірольського стилю, розкішні аксесуари. В готелі 82 номери, ресторан з обслуговуванням за типом «шведський стіл» та ресторан “a la carte”. В готелі надаються послуги: басейн з гідромасажем та водоспадом, дитячий басейн з гіркою, джакузі, фінська сауна, турецька баня, римська баня, фітнес-центр, солярій, косметичний салон, масаж, парковка.

Долина Отцталь популярна своїми курортами Зельден, Вент, Обергургль, Хохзельден, Хохгургль. На території курорту Зельден є спортивний центр «Фрайцейтцентр» з закритим басейном, сауною, солярієм, тренажерним залом, фітнес-центром, крім того є два закритих корти, кінотеатр, каток, кегельбан, функціонує прокат сноумобілей, гірських мотоциклів. Загальна довжина трас – 147 км. Кількість підйомників – 34. В Зельдені функціонують готелі Central, Regina тощо. Готель Central розміщується в центрі курорту, має категорію 5 зірок. В готелі є критий басейн, турецькі бані, римські бані, джакузі, косметичний салон, фітнес-центр. Харчування здійснюється в ресторані за типом «шведський стіл».

Новим гірськолижним регіоном, розміщеним у західній частині Тіролю, є Серфаус. Тільки в Серфаусі є підземне метро з потягом на повітряній подушці. На курорті діють дитячі гірськолижні парки Kinderschnelalm nf Kindersland, де працюють каруселі, снігові гірки, ресторани з дитячим меню, проводяться розважальні програми з героями мультфільмів.

Курорт пропонує траси для бігових лиж, пішохідні маршрути,

траси для саней, катки, басейни, тенісні корти, майданчики для сквоша, поля для гольфа, керлінга, боулінга, катання на ковзанах. Довжина траси – 160 км. Популярним готелем в Серфаусі є 5-зірковий готель «Cervosa», який пропонує великий вибір екзотичних послуг, панорамний критий басейн, 11 саун та парових бань, джакузі, кімнату відпочинку з водяними ліжками, грот з морською водою, фітнес-центр, косметичний та музичний салон, дитячу анімацію, настільний теніс, боулінг. Готель має 90 номерів, ресторан, бар, пивний паб. В Серфаусі функціонує і готель «Maksimilian», який має категорію 4 зірки. В готелі є критий панорамний басейн з елементами джакузі, гірська сауна, біо-сауна, фітнес-центр, піано-бар, пивний бар, ресторан, де організується обслуговування за типом «шведський стіл», ресторан “a la carte”, солярій, віноотека, парковка.

Одним із популярних спортивних центрів Австрії є курорт Санта-Антон. Довжина трас тут складає 185 км, кількість підйомників – 83, санні траси – 2,5 км. Одним із старіших готелів в Санта-Антоні є 4-зірковий готель «Alpe Rose», який містить beauty-центр, критий басейн з водоспадом, сауни, бані, джакузі, льодовий грот, фітнес-центр, косметичний салон, настільний теніс, віноотеку, дискотеку, парковку, ресторан, салат-бар, ресторан “a la carte”. В готелі 63 номери.

Курортом-космополітом є Лех, який входить в одинадцять курортів, які мають звання «The best of the Alps». Загальна довжина траси цього курорту складає 260 км. В центрі курорту розміщується готель категорії 4 зірки «Monzalton». При готелі є шопінг-центр, каток, косметичний салон, солярій, джакузі, сауна, баня, ресторан, бар, парковка.

У Франції розміщується гірськолижна зона «Три долини», розміщуються фешенебельний курорт Куршевель, а також курорти – Шамоні, Мерібель, Межев, Ле-дез-Альп, Валь-Торенс, Ла-Плань, Тінь.

В Італії популярні гірські курорти Корті на д'Ампеццо, Валь-ди-Фасса, Крон платц. Араба, Курмайор, Ле-Туїль, Червінья.

В Швейцарії мають світову відомість курорти Церматт, Кран-Монтана, Давос, Санкт-Моріц.

Крім Альпійського району крупним районом зимових видів відпочинку є гори Карпати, Родопі, Судети, Татри. Популярні міжнародні курорти Словаччини, Польщі. Словаччина має популярні гірськолижні курорти в Татрах, які відвідують 78 млн. туристів щорічно. Гірськолижний центр Словаччини – Ясна. Ясна пропонує лижникам 22 км швидкісних трас, є умови для сноуборда, фрірайда, джампа.

В Ясні розміщується новий сучасний готель «Grand Jasna», категорії «4 зірки». В готелі є фітнес-центр, басейн, сауна, масажний кабінет, спортивний магазин, функціонують гірськолижна школа, ресто-

ран, два бари. В Деменовській долині розміщується готель «tri studniski», категорії 4 зірки. В готелі є фітнес-центр, басейн, сауна, зал для проведення семінарів, парковка, ресторан, бар, дитяча кімната. Біля гірських трас розміщується готель для молодіжного відпочинку «Junior», категорії 3 зірки. В готелі є сауна, басейн, фітнес-центр, молодіжний салон, функціонує гірськолижна школа. Також в Деменовській долині розташовані готелі «Druzba», «FIM», «Skizanradky».

Повноцінний відпочинок пропонується туристам в унікальному високогірному курорті «Штребске Плесо». Кращим готелем курорту є «Patria» категорії 4 зірки. В готелі є фітнес-центр, басейн, сауна, солярій, масажний кабінет, салон краси, діє гірськолижна школа.

Старішим курортом Словаччини є Смокове. В центрі курорту розміщуються готель «Grand» категорії 4 зірки. В готелі є SPA-центр, басейн, фітнес-центр, більярд, масаж, пункт прокату гірськолижного обладнання, ресторан. В Татранській Ломниці функціонують готелі «Grand Hotel Praha», «Uran». Польща має найбільші зимові курорти – Закопане, Шклярська-Поремба, Карпач.

Закопане – центр зимових видів спорту. В Закопане розміщується готель «Mercury - Rasrowu» категорії 4 зірки, в якому є: власний підйомник, тренажерний зал, басейн, сауна, солярій, масажний кабінет, боулінг, настільний теніс, більярд, два ресторани, гриль-бар, снєк-бар, кафе, коктейль-бар, нічний клуб, салон краси, парковка, галерея мистецтв, бутік, магазин спортивного одягу. В центрі Закопане розташовані готелі категорії 3 зірки «Bialy Potok», «Giewont».

Останнім часом гірськолижний туризм динамічно розвивається в Норвегії і Фінляндії. Найбільше відвідують туристи курорти Леві, Рука. В Норвегії міжнародні зимові курорти знаходяться в районі Гейлоце Ліллекхаммер і Хемседаль. Перспективним районом є Піренейський. До нього відносяться курорти Іспанії, які мають довжину трас 149 км та Андари з довжиною трас – 275 км.

Північна Америка займає друге місце після Європи за популярністю гірськолижного туризму. В США концентрація гірськолижних курортів спостерігається на заході країни в скелистих горах, де функціонує біля 100 зимових курортів. Крім того, в горах Аппалачі розміщується курорт Кілінгтон, який має 200 трас.

В Канаді в районі скелистих гір знаходиться понад 20 гірськолижних курортів. Найбільш популярні з них: Уїстлер, Лейк-Луїз, Тремблент, Вікінг-Хорс.

В Азіатському регіоні на ринку зимових видів відпочинку лідирують японські курорти. Так, на острові Хоккайдо знаходяться більш десяти лижних центрів.

В Туреччині гірськолижний туризм ще молодий. Найбільш популярні курорти – Паландокен, Сарикамиш, Картилкайя, Улудаг. Паландокен здобуває останнім часом популярність серед любителів зимового відпочинку. У підніжжя гори Ерзурум розміщується готель «Palan Hotel» категорії 4 зірки. В готелі є турецька баня, сауна, тренажерний зал, два ресторани, лоббі-бар з кальянами, спорт-бар, кафе. Дуже мальовничий курорт Сарикамиш, в якому організуються слаломні, біатлонні, лижні тури. На території курорту розміщуються готелі «Sarikamis forak hotel» категорії 4 зірки. В готелі є басейн, турецька баня, сауна, сквош, настільний теніс, тренажерний зал, боулінг, більярд, міні-клуб, магазин спортивного інвентарю, ювелірний магазин, ресторан, ресторан a la cart, снєк бар-паб, лоббі-бар, вітамінний бар, диско-бар, бар-кондитерська.

Новий гірськолижний курорт відкривається в Південній Кореї, який здатний прийняти 7 тис. осіб. До комплексу входять: готель на 476 номерів, ресторан, винний бар, аквапарк, сауни, SPA-салон, майданчик для гри в гольф.

Цільовою аудиторією гірськолижних курортів останнім часом є молодь, яка займається сноубордом, фрістайлом (лижною акробатикою), фрірайдом, хелі-скі. Для збільшення цього сегменту ринку на гірськолижних курортах відкриваються парки з трамплінами та спорудами для сноубордистів. На курортах розширюється спектр послуг, які надаються лижникам, створюються комфортні умови для відпочинку всією сім'єю, розвивається туристична інфраструктура, до якої входять засоби розміщення, ресторани, бари, підприємства розваг. Для вирішення проблем сезонності створюються криті гірськолижні курорти. В Німеччині побудовано такий культурно-розважальний центр, де туристам пропонують відвідати пивний паб, ресторани, бари, дискотеки, центри розваг.

Популярним видом спорту є дайвінг. Дайв-туризм найбільше розвинутий в країнах Азії, Океанії, Центральної Америки, Середземномор'я. Одним з кращих місць для дайвінгу є Малайзія. Кораловий острів Лайанг подобається туристам тим, що у водах острова знаходяться червоні, білі корали, губки, горгонарії [4, 7].

Острів Сіпудан приваблює туристів значною кількістю черепах, барракуд. В Тихому океані широко відомі серед туристів - аквалангістів Галапагоські острови, острів Фіджі, архіпелаг Вануату. На острові Фіджі знаходиться дайв-центр Ж.Кусто, в якому туристів навчають занурюватися з аквалангом, проводити підводну фото та відео зйомки.

На Галапагоських островах мешкають черепахи, дельфіни, акули, морські ігуани, що приваблює любителів дайвінгу. В Індійському оке-

ані розміщуються Сейшельські і Мальдівські острови, які спеціалізуються на купально-пляжному відпочинку та дайв-туризмі.

Дайвінг-центри функціонують в Таїланді при готелях «Royal cliff beach», «Amari Palm Ruf», «Sofitel», «Novotel», «Hilton sharks bay», «Helman Maria», «Country Club». В Об'єднаних Арабських Еміратах також функціонують дайвінг-центри при готелях «Coral deira Dubai», «Le meredien mina Seyanu» та ін. В Єгипті послуги з дайвінгу на Червоному морі пропонують більше 350 дайвінг-центрів.

У 2009 р. всі дайвінг-центри цієї країни перейшли на нові стандарти 180 та отримали ліцензію CDWS. До кінця червня завершиться ліцензування дайвінг-центрів в Хургаді та Ель Гунне. Ліцензія видається безкоштовно Міністерством туризму Єгипту строком на рік.

Стандартизації послуг дайвінг-центрів приділяється увага в Росії. На базі Російського центру РАДІ створено технічний комітет із стандартизації «Послуги в галузі любительського дайвінгу». Комітет займається розробкою, експертизою, підготовкою до затвердження національних стандартів з дайвінгу. Питання безпеки в дайв-індустрії розглядались в рамках Московського міжнародного фестивалю «Золотий дельфін», який відбувся 19-22 лютого 2009 р.

З метою розширення ринку споживачів дайвінг-послуг доцільно активізувати рекламу в дайв-туристичному бізнесі і модернізувати інфраструктуру підводного туризму.

Перспективними видами спортивного туризму є скейтбордінг, каякінг, хелі-скі, кайтсерфінг, каньонінг, вейкбордінг.

Таким чином, сфера туризму стрімко розвивається, зростає популярність спортивних видів туризму, про що свідчить збільшення кількості екстрім-туристів та створення клубів. Розширення спектру додаткових послуг дозволить підвищити конкурентоспроможність закладів сфери туризму шляхом збільшення кількості туристів.

1. Киф'ян В.Ф. Організація туризму. – Чернівці: Книги - XXI, 2008. – 344 с.

2. Sport-Tourism “World Conference», 22-23 February, 2001, Barcelona, Madrid: WTO, 2002. – P.14-15.

3. Мировой атлас горнолыжника и сноубордиста. – М.: Астель, 2007. – 468 с.

4. Дайвинг и путеводитель. – М.: Аякс-Пресс, 2004. – 289 с.

5. The Golf Research Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.golf-research-group.com.ua>.

6. Горнолыжный туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.snowLinR.com.ua>.

7. Подводный мир и дайвинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.diving-portal.ru>.

Отримано 25.09.2009